

Stanisław Palka

Twórcza i aktywna działalność prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (1), 121-123

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Twórcza i aktywna działalność prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza

Prof. zw. dr. hab. Henryk Moroz urodził się 22 października 1924 roku w Krasnopolu w województwie suwalskim. Pracę nauczycielską rozpoczął w jednoklasowej Szkole Podstawowej we wsi Buda Ruska w 1946 roku mając wykształcenie podstawowe i ukończony półroczny Wstępny Kurs Pedagogiczny. Odtąd szkoła stała się jego wielką i autentyczną pasją, która określa *curriculum vitae* przyszłego uczonego. Prowadził od bogatych doświadczeń praktycznych poprzez refleksje częściowe do prób syntezy.

W roku 1948 podejmuje pracę w siedmioklasowej Szkole Podstawowej w Krasnopolu. Pracując zawodowo kończy Liceum Pedagogiczne i uzyskuje świadectwo dojrzałości w 1951 roku. Po ukończeniu Państwowego Kursu Przystosowania Zawodowego Nauczycieli Szkół Średnich w Katowicach uczy matematyki w Liceum Pedagogicznym w Ełku. W tym czasie studiuje zaocznie matematykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku. Kończy wyższe studia zawodowe w 1954 roku i uzyskuje dyplom Nauczyciela Szkół Średnich Ogólnokształcących i Zakładów Kształcenia Nauczycieli, pełniąc funkcję dyrektora Liceum Pedagogicznego w Sokółce. W 1957 roku podejmuje pracę w Liceum Pedagogicznym w Augustowie. Tam też otrzymuje trzyletni urlop na realizację studiów matematycznych w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej. W 1960 roku jest wykładowcą matematyki w I Studium Nauczycielskim w Krakowie.

W 1966 roku uzyskuje stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr. Jana Zborowskiego dysertacji pt. *Kształtowanie pojęć matematycznych w pierwszym roku nauczania*. W tym samym roku podejmuje pracę w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego, którą wykonywał do 1979 roku kolejno jako wykładowca, adiunkt, docent. W 1972 roku uzyskuje stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie dydaktyki matematyki na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Od 1979 roku pracuje w Uniwersytecie Śląskim na Wydziale Pedagogiki i Psychologii na stanowisku kierownika Katedry Pedagogiki Przedszkolnej i Nauczania

Początkowego, rozbudowuje Katedrę, nadaje jej wyraźny profil naukowy i metodyczny, przekształca ją w Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej. W 1988 roku uzyskuje tytuł naukowy profesora. Od 1993 roku pełni funkcję dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. W styczniu 1996 roku zostaje rektorem Wyższej Szkoły Edukacji Wczesnoszkolnej z siedzibą w Mysłowicach.

Profesor Henryk Moroz rozpoczął działalność naukową w 1961 roku zainspirowany przez prof. dr Annę Zofię Krygowską z krakowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Początkowo prowadził badania empiryczne opisowe, dotyczące między innymi problematyki wykorzystania w nauczaniu matematyki metody „liczb w kolorach” Cuisenaire’a-Gattegno, zasobu pojęć i umiejętności arytmetycznych dzieci wstępujących do szkoły.

W latach 1965–1973 uczestniczył w szeroko zakrojonych badaniach eksperymentalnych zorganizowanych przez Katedrę Matematyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Opracował wraz z prof. dr A.Z. Krygowską projekt nowego programu matematyki, związany z wdrażaniem koncepcji czynnościowego nauczania matematyki. Realizacja tej idei stała się punktem zwrotnym w dydaktyce matematyki. Weryfikował ten projekt przez okres ośmiu lat w klasach I–VIII Szkoły Podstawowej nr 12 w Krakowie. W drugiej fazie eksperymentu kierował pracami wdrożeniowo-kontrolnymi na terenie 256 szkół podstawowych w 9 województwach (według starego podziału administracyjnego). Ponownie badania eksperymentalne podjął w 1969 roku, gdy na zlecenie Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego opracował projekt nowego programu kształtowania pojęć matematycznych u dzieci w wieku przedszkolnym.

W latach 1966–1978 kierował pracami zespołu naukowego badającego problematykę przyczyn trudności myślenia matematycznego. W latach 1985–1990 w ramach Resortowego Programu Badań Podstawowych „Unowocześnienia procesu kształcenia – Model dydaktyk szczegółowych” pełnił funkcję koordynatora II stopnia w dwóch grupach tematycznych: „Optymalizacja procesu kształcenia nauczycieli matematyki” oraz „Kształcenie matematyczne nauczycieli klas początkowych”. Opracował syntezę tych badań.

Przeprowadził ponadto badania dystansowe po 24 latach od ukończenia wymienionych wyżej badań weryfikujących nowy program nauczania w klasach I–VIII. Wyniki tych badań przedstawił w monografii *Kształcenie matematyczne a rozwój społeczno-zawodowy*.

Do najciekawszych osiągnięć naukowych Henryka Moroza w dziedzinie dydaktyki matematyki zaliczyć można: opracowanie koncepcji unowocześnienia nauczania matematyki w klasach początkowych (istotnym elementem jest tu przeniesienie pracy poznawczej uczniów z poziomu konkretnych na poziom modeli i poziom struktur poznawczych) i zweryfikowanie tej koncepcji w toku badań eksperymentalnych i wdrożeniowo-kontrolnych, opracowanie nowego programu kształcenia pojęć matematycznych u dzieci w przedszkolu i klasach I–III. Badacz ten wniósł nowe impulsy do teorii czynnościowego nauczania matematyki i reelekcji nad teorią J. Piageta.

Profesor Henryk Moroz jest autorem blisko 100 publikacji, w tym 8 monograficznych i 6 podręczników. Zredagował wiele prac zbiorowych: *Wybrane problemy pedagogiki wczesnoszkolnej* (Katowice 1987), *Czynniki różnicujące szanse edukacyjne dzieci w młodszym wieku szkolnym* (Katowice 1988), *Optymalizacja procesu kształcenia nauczycieli klas początkowych* (Katowice 1991), *Z teorii i praktyki nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego* (Katowice 1993), *Skuteczność kształcenia nauczycieli klas początkowych* (Katowice 1993), *Podmiotowość ucznia w edukacji wczesnoszkolnej* (Katowice 1995), *Edukacja dla rozwoju* (Katowice 1996).

Warto przypomnieć takie tytuły publikacji książkowych, jak m.in.: *Problemy modernizacji początkowego nauczania matematyki* (Kraków 1972), *Z doświadczeń nad modernizacją nauczania początkowego matematyki* (Warszawa 1978), *Rozwijanie pojęć matematycznych u dzieci w wieku przedszkolnym* (Warszawa 1982), *Kształcenie matematyczne a rozwój społeczno-zawodowy* (Katowice 1991).

Jest Henryk Moroz utalentowanym nauczycielem i cenionym autorem wysoko nakładowych podręczników, zeszytów ćwiczeń, przewodników metodycznych, materiałów do nauczania matematyki. Wspomnieć tu trzeba m.in. o cyklu podręczników *Nasza matematyka – zabawy i gry dydaktyczne*. Wielokrotnie występował w telewizji i radio popularyzując wiedzę metodyczną i pedagogiczną.

W toku pracy dydaktycznej w uczelniach wyższych realizował wszystkie formy zajęć: ćwiczenia, wykłady, konwersatoria, proseminaria i seminaria magisterskie. Aktualnie skupia uwagę na seminariach magisterskich. Pod kierunkiem profesora Henryka Moroz tytuły magistra na studiach dziennych i zaocznych zdobyło blisko 1000 osób.

Profesor Henryk Moroz wykazuje dużą dbałość o rozwój młodej kadry naukowej, czego świadectwem jest m.in. wzrost naukowy Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej Uniwersytetu Śląskiego, zdobycie pod jego kierunkiem stopnia naukowego doktora przez 9 osób, prowadzenie przez niego od 16 lat ogólnopolskiego seminarium doktoranckiego z zakresu pedagogiki wczesnoszkolnej i dydaktycznej matematyki.

Potwierdzeniem jego zasług pedagogicznych są odznaczenia dla wychowawcy i nauczyciela najcenniejsze: Order Uśmiechu (1974), Odznaka Przyjaciela Szkoły (1978), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1982). Za działalność naukową i dydaktyczną czterokrotnie zdobywał nagrodę Ministra, kilkakrotnie był nagradzany przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego za wybitne wyniki w pracy.